

TUINPLASTIEK

Het was in 1924, dat in de tuin van den heer Jac. van den Bosch te Bloemendaal voor het eerst een kleine tentoonstelling van tuinplastiek werd gehouden, georganiseerd door de Nederlandsche Kring van Beeldhouwers, welke spoedig werd opgevolgd door een expositie van een kleine groep beeldhouwwerken op de internationale voorjaarsbloemen-tentoonstelling te Heemstede in 1925. Deze inzendingen waren zeer bescheiden van aard en kwamen tot stand gedeeltelijk door een tegemoetkoming van het bestuur der bloemententoonstelling. De gelden waren slechts toereikend voor een gering aantal beelden van kleine afmetingen. Een hernieuwde poging op grotere schaal werd in 1936 ondernomen in het Vondelpark te Amsterdam, waar men gebruik kon maken van grotere gipsen figuren, die wel niet speciaal voor deze openlucht-tentoonstelling ontworpen werden, maar in eigen bezit waren der beeldhouwers, voortgekomen uit gemeentelijke opdrachten van Amsterdam. In ieder geval kon men op veel grotere schaal, met hulp van de zijde der organisators een sterkere propaganda maken voor het tuinbeeld. Een en ander toont aan, dat de belangstelling nog zeer gering te achten is en de beeldhouwers dus voor de groote moeilijkheid staan te toonen, wat zij kunnen.

Er is sinds 14 jaren geleden nog niet veel veranderd, toen het bestuur van de beeldhouwers-kring in zijn voorwoord van het prijsvraag-programma het volgende schreef: „Hoewel de tijden voor de kunst minder gunstig zijn, kan juist deze passiviteit der samenleving gebruikt worden voor voorbereidende werkzaamheden om, wanneer de tijd daar is, regeering, gemeente en particulieren van deze arbeid te doen kennismaken en op de verschillende ingezonden werkstukken, zoo mogelijk opdrachten te verlenen ten algemeene nutte. Het doel is dus tweeledig: of een bekroning, of, wat zeker belangrijker is, het volgen van meer opdrachten op het ingezonden werk, daar deze tentoonstelling door bezoekers met de uiteenlopendste belangen bezocht zal worden.”

De plastiek in de vrije natuur, waar het licht en de plaats van groote beteekenis zijn en die geheel andere eischen stellen aan het beeld, dan in huis, museum of het atelier, maakt deze plastiek tot een dienende kunst en is voor ons land vrijwel iets geheel onbekends, vooral als we daarbij kwantitatief een vergelijking maken met, in oppervlakte bijna gelijkstaande nabuur, België, waar de beelden, vooral in de na-oorlogsche jaren, bij honderdduizenden als paddestoelen uit de grond verzezen. Zoo florissant ging het daar met deze buiten-sculptuur, dat men herhaalde malen in de voornaamste Belgische en Fransche bladen groote advertenties kon lezen voor het leveren van bronzen en steenen beelden voor de prijs van ongeveer 20.000 francs, een bedrag, dat men gaarne voor iets dergelijks scheen over te hebben. De kwaliteit is doorgaans beneden nul, maar de vraag naar sculptuur (het verlangen) is voor ons benijdenswaard. Men rekende uit, dat gemiddeld vijf monumenten per week voor min of meer bekende personen in het „Land der Standbeelden” werden opgericht, waarbij dan nog gevoegd dienen te worden de ontelbare tuinbeelden voor Jan en Alleman.

Onder tuinplastiek wordt allereerst verstaan het vrijstaande beeld als sculptuur, dus driedimensionaal gedacht, gevoeld en gebouwd, niet een ruimtekunst, zoals de architectuur, maar een ruimtevullende kunst of, zoals Prof. Belling eens zeide: „Meine Raumauffassung der Plastik ist, das Einfangen der Luft”. Deze ruimte indringende

AAN
DE BVVRT
VEREENIGING
ADMIRAL
DER YTER
1912-1932

„Kat" (cement) Mej. Rueb

kunst eischt massa-verdeeling, ordening van licht en schaduw, het scheppen van vormen plastisch gespannen in de ruimte, rekening houdend met haar omgeving, om tot een organisch harmonisch geheel te geraken. Deze plastic is het „meubilair der parken", in allerhande materiaal van lood, geglaazuurd bak- en natuursteen en zelfs in beton. Waar is de beeldhouwer het meest gemeenschaps-kunstenaar als juist aan de openbare weg. Wie Italië kent, ¹⁾ weet, wat er verloren gegaan is na de middeleeuwen, toen Florentijnen, Siëneezen, Perugianen, Orviëtanen en vele anderen hun steden bouwden vol met beeldhouwwerken in het edele marmer. Het kleine Italiaansche dorpje Viterbo met een paar duizend inwoners, telt alleen wel meer dan twintig prachtig gebeeldhouwde fonteynen op pleintjes, binnenplaatsen, hoven, parken enz. Deze tuinplastic te doen herleven was het doel der bovengenoemde pogingen van het bestuur van de Nederlandsche Kring van Beeldhouwers. Een poging, die wellicht smartelijk gevoeld wordt, omdat het enthousiasme bij de massa ontbreekt om vruchtbare resultaten te kunnen bereiken, maar die zeer zeker met uiterste kracht gesteund dient te worden. Ach ja, ik weet wel, men stampst dit alles niet uit de grond, zooals destijds de Fransche opperintendant der gebouwen, Colbert dit deed onder Lodewijk den XIVden. Deze daadlooze tijd stemt droevig bij de herinnering aan de Fransche parken van Versailles of Fontainebleau en de Italiaansche van villa d'Este en Albani of villa Borghese te Rome, met hun duizenden beelden daarin geplaatst. Is het geen machtige greep geweest, de aanleg der Champs Elysées en lijkt het geen prachtig verheven symbool, die geheele opzet van het paleis der Lodewijken (het enorme Louvre), de vele monumenten en beeldhouwwerken, vijvers met gebeeldhouwde fonteynen, bloeiende drevén, die de schakels schijnen te vormen tusschen het goddelijke en het menschelijke. Want ver achter de Napoleontische Boog strekt zich het Bois de Boulogne uit, waar het eeuwige mysterie leeft in de ongerepte natuur, terwijl geheel aan de tegenover liggende zijde, naglansend als een teeder licht, het kerkje St. Germain l'Auxerrois grenst, als menschelijk bouwsel, waaruit de menschelijke bedén ten hemel stijgen.

Bij onze vele uitgestrekte parken, plantsoenen en plein- of straatbeplanting, waaraan in de laatste tijd herhealdelijk de aandacht

Drinkbak voor vogels, syeniet. Thérèse van Hall

wordt gewijd bij uitbreidingsplannen van nieuwe stadswijken, moet eindelijk ook eens aan de sculptuur gedacht worden, die steeds maar daarin weinig gelegenheid krijgt. Dat onze plantsoenen vaak verbetering noodig hebben, is te begrijpen en „een zuivering van de opvattingen en belangstelling en toepassing op het gebied der tuinkunst kunnen ook voor de beeldhouwkunst de gelegenheid brengen, zich hier weder te ontplooiën, zooals alleen in cultuurperioden mogelijk geweest is. Nu er in de Bouwkunst een strooming is tot verstrakking en versobering van de architectonische vormgeving, met slechts een zeer spaarzaam gebruik van de arbeid van den beeldhouwer, van nog grooter belang voor dezen." ²⁾

Met onze begraafplaatsen is het alledroevigst gesteld. De rust der dooden wordt gruwelijk verstoord door lawaaierige steenen monsters van zwart geverfde in plaats van gepolijste steenen platen of monumenten. Men denke eens aan die afzichtelijke dooden-stad „Père Lachaise" te Parijs of aan de zeer gunstig gelegen Italiaansche Campo Santo's met hun sierlijk wuivende, verheven opwaarts wijzende, symbolische cypresen, maar waartusschen de gedrochtelijke marmergroepen even zoovele schanddaden der menschen zijn tegenover hun geliefde dooden. In Duitschland heeft men reeds lang dit gebrek aan piëteit gedood door van gemeentewege een commissie in te stellen, bestaande uit een beeldhouwer, architect en tuinarchitect, die tegen wandaden op begraafplaatsen hebben te waken. Ook in Holland begint het „in de schaduwen des doods" te schemeren. Verschillende steden in ons land schenken meer aandacht aan deze rustoorden, zooals Zwolle, Haarlem, Amsterdam enz., maar er moet meer gedaan worden.

De hierbij gevoegde foto's naar tuinplastic laten zeer goede en aesthetische beeldhouwwerken zien, die met zorg en piëteit zijn uitgevoerd, de Hollandsche beeldhouwers en beeldhouweressen waardig.

Theo van Reijn

(1) Oud-Italiaansche villa's, tuinen en parken door Emilie van Kerckhoff, met een inleiding van Dr G. J. Hoogwerff en 62 afbeeldingen.

(2) Architect A. P. Smits. Ned. Amb. en Nijverh. Kunst 1922.